

VOLBA TÉMATU ODBORNÉ PRÁCE A FORMULACE VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Osnova semináře:

a) Jak (dobře) zvolit téma?

**b) Proč je volba tématu důležitá:
zdůvodnění aktuálnosti a důležitosti
tématu.**

**c) Formulace výzkumné otázky nebo
hypotézy**

d) Jak dobře zvolit název práce?

A) JAK (DOBŘE) ZVOLIT TÉMA ?

Většinou se setkáte s těmito možnostmi při výběru tématu práce:

- Téma je zadáno vyučujícím.
- Téma je vyučujícím vymezeno pouze rámcově. Student si musí pro sebe téma zúžit.
- Student má volnost výběru tématu, omezen je pouze např. předmětem.

Budeme se zabývat druhou a třetí možností.

PRVNÍ KROK: VÝBĚR TÉMATU

- Výběr tématu je prvním a také zásadním krokem při přípravě psaní jakékoli odborné práce.
- Na výběru a formulaci tématu záleží stimulace vaší tvůrčí práce.
- Téma musí odpovídat obsahovému zaměření a předmětové skladbě oboru.
- Vyberte si proto téma, které vás zajímá a přitahuje...
„chci se o daném tématu více dovědět“, „chci sdělit a vysvětlit svůj názor či pohled na věc“, „chci s nějakým názorem polemizovat či kritizovat jej“, atd.
- ...a kterému byste se rádi věnovali, i kdyby nešlo o povinnou práci.

DRUHÝ KROK: PRVNÍ REŠERŠE LITERATURY

Kde najdu zdroje?

<https://aleph.muni.cz>

<https://www.law.muni.cz/content/cs/>

<http://scholar.google.cz/>

Encyklopedický základ pro řadu teoretických konceptů:

<http://plato.stanford.edu/>

○ Čemu se vyhnout?

- **Učebnice by neměla být hlavním zdrojem.**
- **Wikipedia není přípustným zdrojem, pokud ovšem není její obsah předmětem kritiky práce.**

TŘETÍ KROK: KONKRETIZACE TÉMATU

- Příliš široké téma je daleko složitější rozumně zpracovat než téma specifické.
- Téma je nutné blíže specifikovat, omezit.

Například:

- **tematicky:** podtéma, jen jedna z dílčích otázek, jeden právní předpis, hodnocení, úvahy *de lege ferenda* ... ;
- **místně:** v jednom státě, na jednom jinak vymezeném území, srovnání dvou států ... např. v ČR, v EU, ve vybraných státech EU apod... (vyhněte se pokušení řešit danou problematiku v celém světě);
- **časově:** současnost, časový interval, sledování historického vývoje... např. od roku 2014, změny v ochraně vlastnického práva podle NOZ, atd...;

ČTVRTÝ KROK: CÍL PRÁCE A ZÁKLADNÍ OTÁZKA

- Formulujte jasně to, k čemu v práci chcete dospět:
Co je cílem práce?
- Cíl práce pak představíte prostřednictvím
základních otázky či řady otázek nebo hypotézy a
dílčích hypotéz

B) PROČ JE VOLBA TÉMATU DŮLEŽITÁ?

- **Přechod od přemýšlení k prvním poznámkám a tezím; zdůvodněním volby tématu začíná vždy úvod každé odborné práce.**
- **Pro inspiraci jak objasnit volbu tématu, můžeme uvést rady italského filosofa a jazykovědce Umberta Eca, které popisuje ve známé práci: Jak napsat diplomovou práci. Olomouc: Votobia 1997.**

RADY UMBERTA ECA: *DODRŽUJTE ČTYŘI*

PRAVIDLA :

- *Předmětem práce má být poznatelný a identifikovatelný objekt.*
- *Výsledkem by mělo být sdělení věci, které ještě nebyly řešeny, tj. je třeba si všímat posledních výzkumů o daném předmětu.*
- *Výsledky práce by měly přinášet poznatky, které bude moci v budoucnu někdo využít.*
- *Na závěr nezapomeňte poskytnout podklady pro potvrzení či vyvrácení předpokladů, na kterých práce stojí, a umožní komukoli pokračovat ve výzkumu předmětu“.*

**NA ZÁKLADĚ ECOVÝCH RAD MŮŽEME UVÉST, ŽE
VOLBA ODBORNÉHO TÉMATU BY MĚLA RESPEKTOVAT
TYTO POŽADAVKY:**

- a) zvolené téma odborné práce by mělo odpovídat **úrovni rozvoje vědeckého poznání daného oboru;**
- b) mělo by být **aktuální**, tzn., mělo by řešit nové otázky a problémy;
- c) mělo by vést k řešení **zásadních –důležitých** otázek a problémů;
- d) mělo by být **inovativní**, tzn., mělo by vést k rozvoji daného oboru, poznání, atd.

JAK PŘEJÍT OD PŘEMÝŠLENÍ K FORMULACI PRVNÍCH OTÁZEK, PROBLÉMŮ, ATD...

- Pokud máme jasno ve volbě tématu, přikročíme k jeho zdůvodnění; **proč chceme o tom psát, co chceme vysvětlit či analyzovat, atd.**
- **Zdůvodnění volby tématu znamená uvedení racionálních důvodů, na základě kterých vysvětlíme:**
- **a) proč považujeme dané téma za aktuální (nové, přínosné)**
- **b) za důležité (nutné k řešení, analýza zásadních problémů,...)**
- **c) co bude cílem práce.**

B1) AKTUÁLNOST TÉMATU

Aktuálnost znamená vysvětlení:

- proč je dané téma **nové** ve smyslu:
  - **jaké nové souvislosti představuje, proč se stává novinkou;**
  - **proč jej doposud nikdo neřešil nebo proč bylo nedostatečně řešené;**

(to znamená, že se objevily nějaké nové souvislosti; i známé téma může být aktuální, kdy došlo k jeho změně či vývoji)

Zdůvodňování aktuálnosti by mělo končit nastíněním toho, jaké nové problémy dané téma otevírá... a to jsou již důvody pro vysvětlení jeho důležitosti.

B2) ZDŮVODNĚNÍ DŮLEŽITOSTI TÉMATU

předpokládá vysvětlit:

- **jaký zásadní problém či otázku dané téma představuje či otevírá;**
- **co řešení tohoto problému odhalí či umožní lépe porozumět;**
- **co doposud a proč nebylo či nemohlo být vyřešené;**
- **k čemu řešení tohoto problému přispěje;**

Zdůvodnění důležitosti tématu končí jasnou formulací cíle práce, který pak představíte prostřednictvím základní výzkumné otázky či hypotézy.

POZOR!

ČEMU SE VYHNOUT PŘI VYSVĚTLOVÁNÍ AKTUÁLNOSTI A DŮLEŽITOSTI TÉMATU?

- To, že se o něčem už dlouho mluví či diskutuje, to ještě nemusí znamenat, že jde o aktuální a důležitý problém, že jsou diskutovány zásadní otázky;
- to, že vás daný problém zajímá, neznamena, že je aktuální a důležitý z hlediska rozvoje daného oboru;
- **Pozor! Nezdůvodňujte aktuálnost a důležitost subjektivně, že se vám daný problém líbí, že vás to zajímá, atd... ;**
- to, že se to týká všech (je to celospolečenský jev) ještě neprokazuje, že to musí být nový a zásadní problém z hlediska určitého vědního oboru;

PŘÍKLADY VHODNÉHO ZDŮVODNĚNÍ AKTUÁLNOSTI A DŮLEŽITOSTI TÉMATU:

a) Dané téma považuji za aktuální zejména v souvislosti s Akčním plánem prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018 schváleného letos v únoru vládou ČR. Ukázalo se, že úroveň ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to dětí a především žen, by se dala výrazně zlepšit oproti aktuálnímu stavu na základě efektivnější prevence.

b) Situace, co se týče hazardování, je v České republice dlouhodobě nepříznivá. Oproti ostatním evropským zemím zde dochází ke vzniku neregulovaného a konkurenčního trhu, který podněcuje ke spotřebě. .... Otázka regulace hazardního hráčství se nově dostává do popředí vzhledem k novému vládnímu návrhu na vyšší zdanění od ledna 2016 v rámci novely zákona o loteriích.

c) Plánované zlepšení systému spojené se zvýšením pokut považuji za důležitý a pozitivní krok v řešení problematiky silničního provozu. Čím lépe by byl tento systém nastaven, tím by se stal efektivnějším a cílenějším. Byl by pak schopen znovu snížit počet nehod a úmrtí na našich silnicích, což je ten nejdůležitější cíl bodového systému.

PŘÍKLADY NEVHODNÉHO ZDŮVODNĚNÍ AKTUÁLNOSTI ČI DŮLEŽITOSTI TÉMATU

- a) Toto téma považuji za aktuální, protože v České republice **se již dlouhou dobu diskutuje o legalizaci eutanazie** a chybí její právní úprava.
- b) Téma považuji za aktuální, protože násilí, jako společensky patologický jev, **bylo a je pácháno odedávna**. Na základě statistik od roku 2012 až 2014 počet obětí stále roste a domácí násilí zanechává nejen fyzické, ale hlavně psychické rány.
- c) **Tato problematika je v aktuálním zájmu všech zainteresovaných stran. Blízka budoucnost ukáže další vývoj tohoto problému a zejména jeho dalekosáhlé následky.**
bla-bla-bla

VYSVĚTLENÍM AKTUÁLNOSTI A ZDŮVODNĚNÍM DŮLEŽITOSTI TÉMATU ZAČÍNÁ ÚVOD KAŽDÉ ODBORNÉ PRÁCE.

- Aktuálnost = nové souvislosti - nutnost jejich zkoumání = nové problémy
- Důležitost = zdůvodnit proč jsou to nové problémy = cíl práce
- Cíl práce = jasné uvedení toho, o čem budeme psát = **formulace výzkumné otázky nebo hypotézy**

C) TVORBA ZÁKLADNÍ OTÁZKY

- Dalším krokem po volbě tématu je formulace základní otázky; tzn. toho problému, který budeme konkrétně řešit.
- Formulaci základní otázky musí předcházet prostudování literatury, zmapování toho, co se zjistilo, popsalo, jak to bylo řešené atd.
- Výzkumný problém je vhodné formulovat jako otázku. Náš výklad pak bude hledáním odpovědí na danou otázku či otázky.
- Kromě základní otázky můžeme formulovat další podotázky.
- **Vyhnete se formulaci otázek bez ladu a skladu.**
- **Postupujeme vždy od obecnějších problémů k jednotlivým, od abstraktních pojmů ke konkrétním.**

NEJČASTĚJŠÍ CHYBY PŘI FORMULACI ZÁKLADNÍ OTÁZKY?

- **Velmi široké vymezení problému, kdy není zřejmé, co vše se bude zkoumat.**
- **Výzkumný problém neprohlubuje naše poznání.**
- **Výzkumný problém je triviální, jednoduchý.**

Příkladem všech uvedených chyb jsou otázky typu:

Je potřebná legalizace eutanazie?

Je potřebná právní úprava internetu?

Je potřebná úprava financování politických stran?

Je česká právní úprava ochrany před domácím násilím vhodná?

Jde o příliš obecné otázky, kdy odpověď na ně zní ano nebo ne, co naše poznání neposouvá a nerozvíjí.

NEJČASTĚJŠÍ TYPY ZÁKLADNÍCH OTÁZEK

- **Deskripce: „Jaké to je?“**

(zjišťujeme a popisujeme situaci, stav, výskyt jevu, atd.)

- **Relace (vztahy a souvislosti) : „Jaký je vztah?“**

(dáváme do vztahu jevy, činitele a ptáme se, zda existuje vztah mezi zkoumanými jevy, jakou povahu má ten vztah, jak se vyvíjí, atd...)

- **Příčiny a důvody: „Proč to tak je?“**

(zjišťujeme příčiny, důvody, které vedly k určitému důsledku, atd...)

C2) TVORBA HYPOTÉZY

Výzkumný problém určuje základní orientaci našeho tématu. Pro jeho další rozbor však nemusí vyjadřovat dostatek informací. K jejich získání slouží hypotézy.

Hypotéza je vědecký předpoklad, není to jakýkoli předpoklad - musí být vždy vyvozen z nějaké teorie. Nevíme ale, jestli je náš předpoklad správný /pravdivý nebo nesprávná/ nepravdivá. Jeho pravdivost či nepravdivost se musí prokázat;

Hypotézy rozšiřují naše poznání – empiricky ověřují části teorie. Na základě toho pak danou teorii doplňujeme nebo modifikujeme.

Hypotézy konkretizují, „rozmělní“ problém na části.

Náš výklad je pak procesem ověřování stanovené hypotézy – její verifikaci.

JAK SPRÁVNĚ FORMULOVAT HYPOTÉZU?

- stručně, jednoznačně, logicky jednoduše;
- formulace by měla být v podobě oznamovací věty, nejčastěji implikace;
- měla by být ověřitelná, tj. všechny proměnné je nutné definovat operacionálně (jakou metodou je budeme zkoumat);
- měli bychom se vyhýbat slovům, která vyjadřují osobní a kulturní soudy či preference;
- za hypotézu by neměla být vydávána definice nebo neurčité tvrzení.

PŘÍKLADY NESPRÁVNĚ FORMULOVANÝCH HYPOTÉZ:

1. Sofistikované aplikace typu Business Intelligence (BI) **mohou být** ekonomicky **prospěšné** malým a středním podnikům formou podpory manažerského rozhodování.

Chyba: Formulace „mohou být prospěšné“ způsobuje vágnost hypotézy, protože vyjadřuje již určité hodnocení;

Vhodné nahradit: spojením způsobují růst nebo vedou k růstu;

2. Český **tisk** věnuje **málo** pozornosti problematice školství.

Chyba: není zde komparativní prvek, „málo“ se nedá změřit.

Vhodné nahradit: komparací např., s televizí nebo jiným médiem.

3. Absolventů gymnázií je na vysokých školách více než jiných absolventů.

Chyba: vztah mezi dvěma proměnnými zde není jasně a explicitně vymezen.

**Nutné dát vztah proměnných do nějakého vztahu, tzn. co tím chceme prokázat?
–připravenost k zaměstnání, uplatnění na trhu práce apod.**

D) JAK DOBŘE NAZVAT PRÁCI?

- K volbě tématu a vymezení základní otázky patří také volba vhodného názvu práce.

Název práce by měl být:

- **a) výstižný;**
- **b) terminologický přesný;** *musí plně respektovat sémantické a gramatické zásady*
- **c) jasný a jednoznačný;** *neměl by vést k jiné interpretaci, než jak zamýšlel autor*
- **d) slovně úsporný;**

NĚKOLIK PŘÍKLADŮ NEVHODNĚ ZVOLENÝCH NÁZVŮ.

1. Dohled státního zástupce nad zachováním zákonnosti orgánů územní samosprávy. Analýza strategických dokumentů územní samosprávy z pohledu definování účinnosti nástrojů využívaných na dohled státního zástupce nad zachováním zákonnosti orgány územní samosprávy.

Příliš dlouhý název.

2. Prezident republiky

Příliš stručný či krátký název; není zcela jasné, o čem to bude. Zda bude autor obecně psát o institutu prezidenta republiky nebo předmětem bude analýza jednání konkrétní osoby prezidenta, atd.

3. Soudní kontrola veřejné správy, úloha správního a ústavního soudnictví v systému kontroly veřejné správy.

Opakování stejných pojmů či výrazů

4. Rybářství v České republice

Nelze z názvu poznat, zda se jedná o právní problematiku nebo o článek či publikaci, které se věnují výkladu rybářství v ČR.

5. Proč bychom se neměli bát Evropské unie?

Název odborného článku ve formě otázky není moc vhodný a hodí se více pro novinové články. Rovněž je hodně sugestivně formulován.

